

Motion till riksdagen 2021/22:4348

av **Karin Rågsjö m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2021/22:69 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att covid-19-lagens giltighetstid bör fastställas till två månader och därmed gälla till mars månads utgång och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen och redovisa en löpande utvärdering av de åtgärder som införts med stöd av covid-19-lagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen och redovisa en grundlig analys av de barnrättsliga konsekvenserna av covid-19-lagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att genomföra en omfattande kommunikationsinsats för att informera om statens pandemibekämpning i allmänhet och vikten av att vaccinera sig i synnerhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Inledning

Sjukdomen covid-19 utgör en hälsokris för Sverige och resten av världen. Behovet av effektiva smittskyddsåtgärder är ännu stort för att vi som samhälle ska undvika en omfattande smittspridning med allvarlig sjukdom, död och svår belastning på sjukvården som följd. Värnandet om befolkningens liv och hälsa rör vid det offentliga samhällets själva kärna. Det är av stor vikt att regeringen och dess myndigheter kan verka för detta mål. Samtidigt innebär smittspridningen en prövning för vårt demokratiska samhälle. Vänsterpartiet värnar de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna. Fri- och rättigheter

såsom mötes-, demonstrations- och religionsfriheten är inte förhandlingsbara. Vänsterpartiet framhåller i principen om dessa fri- och rättigheters okränkbarhet och absoluta ställning i svensk författning. Det är när vårt samhälle prövas som våra demokratiska principer måste bestå tidens utmaningar, även under en pågående pandemi. Rätten att anordna möten, att demonstrera och att utöva sin religion måste värnas. Den tillfälliga covid-19-lagen kan inte under några omständigheter användas som grund för mer allmän lagstiftning om extraordinära befogenheter och begränsningar vid kriser i fredstid. Frågan om proportionalitet är och förblir mycket svårbedömd i den här lagstiftningen, något som flera remissinstanser påpekat, varpå en försiktig tillämpning blir av yttersta vikt. Riskerna som är associerade med den här lagen är många och följdverkningarna således potentiellt svåra. Risken för en negativ påverkan på folkhälsan måste beaktas när inskränkningar införs med stöd i lagen. Särskild hänsyn bör tas till barns och ungas rätt till en god hälsa och till de särskilda behov som kan föreligga för personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Vi vill också framhålla att tillämpningen av lagen riskerar att få fler negativa och mer långtgående konsekvenser för ekonomiskt utsatta grupper i samhället.

3 Lagens giltighetstid

Den föreslagna lagens extraordinära karaktär och det faktum att lagen trots allt är behäftad med inskränkningar i medborgarnas fri- och rättigheter gör att tiden för dess tillämpning blir av största vikt. Vänsterpartiet anser att lagens föreslagna giltighetstid bör vara förknippad med mer frekvent prövning av riksdagen. Det är glädjande att se att regeringen delvis gått Vänsterpartiet till mötes i samband med förlängningen av lagen och strukit några av de mest långtgående bemyndigandena. Lagens kvarvarande bemyndiganden är av en mindre allvarlig, om än omfattande, karaktär. Vänsterpartiet anser emellertid att förslaget om fyra månaders förlängning är för lång tid under rådande omständigheter. Inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter är mycket allvarliga i sig men förvärras av att de sker över tid. Vänsterpartiet delar bl.a. Justitiekanslerns och Justitieombudsmannens inställning till lagens giltighetstid och anser att en begränsad giltighetstid bäst tjänar avvägningen mellan effektiva smittskyddsåtgärder och värnet om grundläggande fri- och rättigheter.

Lagens giltighetstid bör fastställas till två månader och därmed gälla till mars månads utgång. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.1 Regeringens återrapportering till riksdagen

I syfte att underlätta den fortsatta hanteringen av den tillfälliga covid-19-lagen och för att tillse att tillämpningen är transparent är det av största vikt att regeringen återrapporterar lagens konsekvenser till riksdagen. Den 1 december 2021 införde regeringen, efter hemställan från Folkhälsomyndigheten, vaccinationsbevis för tillträde till vissa offentliga tillställningar. Den typen av åtgärder behöver noggrant utredas för att riksdagen ska kunna bedöma värdet av regeringens bemyndigande. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen och redovisa en löpande utvärdering av de åtgärder som införts med stöd av lagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet har under hela pandemin värnat barnens rättigheter och intressen. Anledningen är mycket enkel – barnen förutsätter det offentliga skydd och Sverige har genom konvention åtagit sig att tillse att så är fallet. De av regeringen införda vaccinationsbevisen är inte tillämpliga för barn och ungdomar under 18 år. Det är en god avvägning. Vänsterpartiet är emellertid föga imponerat av att det inte finns någon aktuell barnrättslig analys i promemorian för lagen. Om liknande utrymme hade ägnats en barnrättslig analys som ägnas åt att analysera konsekvenserna för verksamhetsutövare och företagare hade promemorian på ett mer ändamålsenligt sätt kunnat lyfta barnens särskilda situation. Eftersom flera delar av den tillfälliga covid-19-lagen också berör barn borde en mer grundlig analys av konsekvenserna för barn presenteras för riksdagen inom kort.

Regeringen bör återkomma till riksdagen och redovisa en grundlig analys av de barnrättsliga konsekvenserna av lagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Vaccinationsbevisen

Regeringen kan med stöd av den tillfälliga covid-19-lagen införa krav på vaccinationsbevis för tillträde till vissa offentliga tillställningar. Vänsterpartiet ser värdet av vaccinationsbevis i vissa, avgränsade, sammanhang. Vaccinationsbevis kan emellertid inte betraktas som en universallösning på den ökande smittspridningen. Erfarenheten från andra länder tyder på att införandet av vaccinationsbevis visserligen kan öka vaccinationsviljan något, men att det tycks ha en begränsad effekt på smittspridningen som sådan. För att vaccinationsprogrammet ska vara effektivt krävs en god tilltro mellan befolkning och myndigheter och därför måste inskränkande åtgärder, såsom vaccinationsbevis, matchas av förtroendeskapande insatser. Ännu vet vi alltför lite om vaccinationsbevisens nytta för att säkerställa det övergripande målet, nämligen att förhindra smitta. Vaccinationsbevis kan aldrig införas för sådant som är en allmän nödvändighet, exempelvis i kollektivtrafiken eller för tillträde till livsmedelsbutiker. Vänsterpartiet ser det inte som tänkbart att ytterligare föreskrifter om vaccinationsbevis kan utfärdas. Vid en hemställan från Folkhälsomyndigheten bör regeringen i möjligaste mån avstå från en vidare tillämpning av vaccinationsbevis. Vid tillämpningen av vaccinationsbevis bör regeringen i implementeringen av lagen särskilt beakta befolkningens tillträde till religiösa rum. Det är synnerligen allvarligt om någon tvingas avstå från att praktisera sin religion eller ta del av församlingarnas sociala insatser för att denne saknar vaccinationsbevis. Vänsterpartiet värnar religionsfriheten och tycker att regeringen bör använda sig av samma undantagsbestämmelser som när deltagartaket på begravningar var differentierat från andra samlingar tidigare under pandemin. Deltagande i religiösa sammankomster måste kunna ske utan krav på legitimering, inte minst eftersom många av dessa samlingar syftar till att tillgodose sociala behov för särskilt utsatta grupper. På samma sätt är det viktigt att regeringen beaktar andra grundläggande fri- och rättigheter i tillämpningen av lagen och särskilt värnar utsatta gruppers deltagande i samhällslivet. Vid en mer omfattande implementering av vaccinationsbevis är det inte otänkbart att konsekvenserna för barn och andra utsatta grupper blir än mer omfattande, varför stor försiktighet måste iakttas.

4 Accelerera vaccinationsprogrammet

Det viktigaste verktyget mot pandemins framfart och samhällets starkaste värn mot svår sjukdom och död orsakad av covid-19 är vaccinet. Det svenska vaccinationsprogrammet är brett tillgängligt, kostnadsfritt och vida anförtrött i befolkningen. För att ändå öka vaccinationsgraden och för att tillse att den helt nödvändiga påfyllnadsdosen når befolkningen i snabb takt krävs en förnyad acceleration i vaccinationsprogrammet mot covid-19. Vänsterpartiet anser att regeringen har en mer central roll att spela i vaccinationsprogrammets genomförande än vad som hittills varit fallet. I samband med att den tillfälliga covid-19-lagen förlängs bör regeringen intensifiera kommunikationen kring pandemibekämpningen och vikten av att vaccinera sig. Regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att genomföra en omfattande kommunikationsinsats för att informera om statens pandemibekämpning i allmänhet och vikten av att vaccinera sig i synnerhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Karin Rågsjö (V)

Ida Gabrielsson (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Daniel Riazat (V)

Christina Höj Larsen (V)

Maj Karlsson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)